

Fredagen den 21 oktober

Kl. 15.00

§ 1 Justerades protokollet för den 13 innevarande månad

---

*Om statens
samarbete med
ASEA på kärnkraftsområdet***§ 2 Om statens samarbete med ASEA på kärnkraftsområdet**

Statsrådet OLOF JOHANSSON erhöll ordet för att besvara *Eric Enlunds* (fp) den 13 oktober anmälda fråga, 1977/78:68, och anförde:

Herr talman! Eric Enlund har frågat mig om anledningen till att jag innan riksdagen behandlat och fattat beslut om den långsiktiga inriktningen av energipolitiken meddelat att konsortialavtalet mellan staten och ASEA om Asea-Atoms verksamhet sannolikt kommer att sägas upp.

Samarbetet mellan staten och ASEA i AB Asea-Atom grundas på ett av riksdagen år 1968 godkänt konsortialavtal för åren 1969–1979. Samarbetets syfte anges i avtalet vara att bedriva en självständig, konkurrenskraftig och lönsam industriell verksamhet på kärnkraftsområdet. År 1968 var detta kanske en rimlig målsättning mot bakgrund av de förhoppningar som då var knutna till kärnenergin som trygg och uthållig energikälla.

Genom avtalet skapades förutsättningar för industriellt utnyttjande av de forsknings- och utvecklingsinsatser Sverige dittills gjort på kärnenergiområdet.

Situationen är inte längre densamma. Marknaden för kärnkraftverk har hårdnat. Utbyggnadsplanerna har de senaste åren successivt skurits ned kraftigt i de flesta länder. Jag vill påminna om hur OECD, en av de många organisationer som bevakar utvecklingen, har angivit den beräknade kärnkraftsutbyggnaden. I studien *Energy prospects to 1985*, utgiven i januari 1975, uppskattades OECD-ländernas installerade kärnkraft uppgå till 206 000 MW år 1985 och till 513 000 MW år 1990. I studien *World Energy Outlook* två år senare var motsvarande uppskattningar 160 000 resp. 325 000 MW. Detta innebär alltså ett bortfall av ca 60 reaktorer fram till år 1985 och av ytterligare ca 130 reaktorer mellan åren 1985 och 1990.

Vi kan också konstatera att villkorslagen innebär nya, skärpta krav för idrifttagning av ytterligare kärnreaktorer i Sverige.

Givetvis måste detta – vid sidan av den internationella utvecklingen – beaktas när vi söker bedöma Asea-Atoms förutsättningar.

I en medveten långsiktig planering för att ta till vara den stora kompetens och de betydande resurser som finns vid Asea-Atom är det naturligt att avtalsparterna, staten och ASEA, tar upp en diskussion om

*Om statens
samarbete med
ASEA på kärn-
kraftsområdet*

bolagets framtid. En prövning av konsortialavtalet är ett naturligt steg i en process för förändring och långsiktig överlevnad.

ERIC ENLUND (fp):

Herr talman! Jag tackar energiministern för svaret på min fråga.

Anledningen till att den ställdes var den stora oro som energiministerns uttalanden om Asea-Atom väckt – framför allt bland företagens anställda. I slutet av augusti meddelade energiministern i en finsk tidskrift att statens avtal med ASEA skulle sägas upp. Detta bekräftades en månad senare i Veckans Affärer. De här uttalandena kunde knappast tolkas på annat sätt än att energiministern tänkte sig omfattande förändringar i Asea-Atoms verksamhet. När de anställda sedan begärde en förklaring fick de till svar att energiministern inte svarade på öppna brev, att deras frågor var fel ställda och att det inte fanns några regeringsplaner att informera om.

Jag tycker att det här sättet att hantera viktiga frågor är en aning oresonligt. Asea-Atoms verksamhet i framtiden måste väl ändå i hög grad vara beroende av det energipolitiska beslut som riksdagen kommer att fatta nästa år.

I det svar jag fått säger energiministern att marknaden för kärnkraftverk har hårdnat och att utbyggnadsplanerna har skurits ner i flera länder. Men om man nu skall diskutera Asea-Atoms framtid, är det väl ordersituationen i just det företaget som i första hand är av intresse. Jag nämnde i min fråga att ordervärdet vid det senaste årsskiftet var 6,6 miljarder kronor. I februari i år begärde och fick energiministern information från ASEA om de industripolitiska konsekvenserna vid en eventuell annullering av Forsmark 3 och Oskarshamn 3. Det skulle på kort sikt betyda en förlust av 300 arbetstillfällen för mycket kvalificerad ingenjörspersonal, bortfall av 2 000 manår inom Asea-Atom och 14 000 manår hos underleverantörerna. Dessutom skulle det bli en mycket negativ verkan med avseende på personalen med betydande avgång, som i sin tur skulle medföra svårigheter att fullfölja arbetet med bl. a. två exportorder för Finland samt sämre servicemöjligheter för de kärnkraftverk som redan är i drift i Sverige.

För svensk industri totalt skulle en annullering av Forsmark 3 och Oskarshamn 3 betyda ett bortfall av arbetstillfällen motsvarande 50 000 manår. Jag menar nu inte att industriministern har tänkt sig att genomföra åtgärder med sådana konsekvenser, men de uppgifter som jag lämnat visar ändå, även om de inte skulle vara helt exakta beträffande siffror och bedömning, att det inte är förvånande att de människor som här är berörda grips av oro. Det gäller många människors arbete och framtid.

Energiministerns svar innebär att det inte finns eller fanns någon saklig grund för energiministerns utspel om förändringar i Asea-Atoms verksamhet i form av vare sig fakta eller beslut eller ens förslag till beslut. Därmed tycker jag att det svar som jag fått ändå kan sägas vara både lugnande och klarläggande.

Statsrådet OLOF JOHANSSON:

Herr talman! Jag tycker inte att herr Enlund skall basera sina uttalanden alltför mycket på det citat ur en Forumartikel som jag har korrigerat och på den tre månader gamla artikel som Veckans Affärer försökte göra en nyhet av. Referatet emanerar från ett massmediaseminarium i Finland i juni som jag deltog i. Även ett trettiotal journalister var närvarande. Referatet är ofullständigt återgivet i Forumartikeln, och jag har ingen anledning att ta tillbaka något av vad jag då sade.

Dessutom finns det anledning att peka på att jag har använt uttrycket "säga upp" i detta sammanhang men att det kan innebära två saker, nämligen "bryta" resp. "förändra". Min uppfattning är att avtalet bör förändras och att vi bör pröva den frågan. Det är också det som jag säger i mitt frågesvar.

Och varför gör jag det? Låt mig i det sammanhanget peka på vad som framhålls i konsortialavtalets ändamålsparagraf, där det heter:

"Asea-Atom skall bedriva utveckling, konstruktion och marknadsföring av kärnreaktoranläggningar, baserade på termiska reaktorer, och komponenter till dem inkl. tillverkning av speciella kärnreaktorkomponenter samt utveckling, konstruktion, tillverkning och marknadsföring av kärnreaktorbränsle ävensom försäljning av kompletterande tjänster sammanhängande med sådant bränsle.

Asea-Atom äger därjämte bedriva annan verksamhet inom kärnkraftsområdet, som är förenlig med den i första stycket angivna."

Företaget är alltså i dag låst till verksamhet enbart inom kärnkraftsområdet, och det är med de förändrade förutsättningar som jag har anmält i mitt frågesvar nödvändigt att pröva detta förhållande innan konsortialavtalstiden går ut. Det är självfallet att jag som ansvarig på detta område har anledning att fundera över dessa problem. Företaget har självt gjort det och är, om jag förstått rapporterna från styrelsen rätt, villigt att gå in på andra områden.

ERIC ENLUND (fp):

Herr talman! Jag är medveten om att de uppgifter man får via massmedierna ofta är osäkra och ofullständiga, men om den information som man får uppfattas av flertalet människor som oklar och förvirrande och därtill det beskedet ges att svar på frågor eller klarlägganden från ansvarigt håll inte kommer att lämnas – och det var i det läget jag ställde min fråga – är det naturligt att man begär ett klarläggande här i kammaren, särskilt om frågan gäller sysselsättning och utveckling i det län som man representerar.

Nu har jag full förståelse för att förändringar måste göras i konsortialavtalet om Asea-Atoms verksamhet, och jag noterar att energiministern i sitt svar inte en enda gång använder uttrycket "uppsägning av avtalet mellan staten och ASEA". Det tycker jag är bra. I stället talas det nu om den internationella utvecklingen och om att det är naturligt att avtalsparterna staten och ASEA tar upp en diskussion om

Nr 13

Fredagen den
21 oktober 1977

---

*Om statens
samarbete med
ASEA på kärn-
kraftsområdet*

*Om statens
samarbete med
ASEA på kärn-
kraftsområdet*

bolagets framtid, vilket jag tycker är helt riktigt. Det vore då rimligt att man först tog kontakt med den andra avtalsparten och naturligtvis också framför allt med de anställda.

Statsrådet OLOF JOHANSSON:

Herr talman! Öppna brev kan ju vara litet olika formulerade, och det är väl en lämplighetsfråga om man då skall gå in i debatten genom att återigen föra diskussionen offentligt.

Jag har valt en annan metod. Jag har besökt de anställda och talat med dem direkt och klarat ut situationen. Det är möjligt att vi har olika uppfattningar om hur företagets framtid ser ut, men det är viktigt att denna diskussion kommer därför att riksdagen står i begrepp att fatta beslut om ett nytt flerårigt forsknings- och utvecklingsprogram, och det är klart att Asea-Atom – med de tekniska resurser som man där besitter – är ett intressant företag vid fördelningen av de uppgifter som då behöver fördelas.

Det behövs en förstärkning av utvecklingsresurserna på energiområdet, men detta är inte möjligt med den formulering, enbart knuten till kärnkraft, som det nu gällande konsortialavtalet har. Jag tror nog att de anställda och andra berörda parter har förståelse för och gärna vill vara med om och komma in i bedömningarna angående just på vilket sätt vi skall använda utvecklingsresurserna, inte minst i det företaget, när riksdagen nästa gång beslutar om ett flerårigt forsknings- och utvecklingsprogram.

ERIC ENLUND (fp):

Herr talman! Det är alldeles uppenbart att det är värdefullt att ansvariga statsråd på ort och ställe talar med dem som närmast är berörda, men utgångsläget för ett sådant möte kanske inte är det bästa om man först har åstadkommit en stor oro och ett stort antal obesvarade frågor.

Energiministern säger att vi naturligtvis kan ha olika uppfattningar i denna fråga. Nu är det inte meningen att vi här skall diskutera kärnkraftens framtid och hur vi i Sverige skall ordna energiförsörjningen, utan vad det är fråga om är ju att så snart som möjligt få fram ett underlag för ett energipolitiskt beslut.

Det betyder, såvitt jag förstår, att energiministern har mycket svåra uppgifter framför sig och kanske behöver gå in i sin kammare och fundera över en rad frågor. Det gäller miljö- och säkerhetsproblem vid olika slags energiproduktion, det gäller hushållning med resurser, sparande i hushåll och industri, men det gäller framför allt hur vi på bästa sätt skall kunna ta till vara de resurser och möjligheter som vi redan har i vårt land för att producera energi. Det är först när de huvudlinjerna är klara som det blir meningsfullt att diskutera vad som skall hända med de små eller stora företag som i dag arbetar inom energisektorn.

Statsrådet OLOF JOHANSSON:

Herr talman! När det gäller forsknings- och utvecklingsprogrammet planerar regeringen en proposition till vårriksdagen. Regeringen kan alltså inte avvakta det större sammanfattande energipolitiska beslutet i riksdagen, för i så fall kommer tåget att ha gått för Asea-Atom på den punkten.

Dessutom noterade jag i herr Enlunds första inlägg att han drog in F 3 i denna debatt och uttryckte sig ganska otvetydigt om vilka resurser som skulle gå förlorade om det projektet stannade av. Jag skall inte lägga mig i den debatten, men fakta är följande:

Statens vattenfallsverk kartlägger f. n. konsekvenserna av restriktioner när det gäller utbyggnaden av F 3, och därefter fattar regeringen beslut i den frågan.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1977/78:10–16 till näringsutskottet

1977/78:17–21 till konstitutionsutskottet

§ 4 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningarna

1977/78:49–52.

§ 5 Anmäldes och bordlades

Proposition

1977/78:1 om ändring i patentlagen (1967:837), m. m.

§ 6 Anmälan av interpellation

Anmäldes och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

den 21 oktober

1977/78:53 av *Jan Bergqvist* (s) till industriministern om regeringsåtgärder med anledning av NK/Åhléns beslut att flytta ekonomidriften från Göteborg:

Vid NK/Åhléns ekonomidrift i Göteborg hotas över 100 kvinnliga tjänstemän av arbetslöshet. Dessa kvinnor gör ett kvalificerat arbete. Men de är samtidigt starkt specialiserade på sådana uppgifter som är typiska för ekonomidriften vid en varuhuskedja. Bli de avskedade måste flertalet skola om sig under mer än ett år. Trots det har de ingen garanti för att de verkligen får ett jobb när de är färdiga med sin arbetsmark-

nadsutbildning. För dem som är över 50 år är risken stor att de aldrig kommer tillbaka till Göteborgs kärva arbetsmarknad.

Det enskilda näringslivet i Göteborgsregionen är inte längre expansivt. Fram t. o. m. 1980 beräknar man att 8 000–10 000 jobb försvinner. I Göteborg riskerar ett par tusen tjänstemän att förlora sina arbeten under de närmaste åren. Förvärvsfrekvensen för kvinnor i Göteborg har undan för undan försämrats och ligger nu avsevärt under riksgenomsnittet. Därför är det arbetsmarknadspolitiskt fel att flytta NK/Åhléns ekonomidrift.

För företaget är det tekniskt möjligt att ha ekonomidriften i Göteborg. En utredning visar att den företagsekonomiska kostnaden för att ha kvar 103 heltidsjobb vid ekonomidriften i Göteborg är 645 000 kr. per år. Det innebär ca 6 000 kr. per jobb, fast då har man inte dragit av de extrakostnader som uppstår vid nedläggningsalternativet i den mån de anställda inte kan beredas full sysselsättning fram till dess att de lämnar ekonomidriften den 1 juli 1978. Men även om man räknar med bruttokostnaden 6 000 kr. per jobb är detta en bråkdel av vad det kostar samhället att skapa nya jobb.

Bara kostnaden för omskolning är lågt räknat 45 000–50 000 kr. per person. Därtill kommer de som aldrig får jobb mera, som blir utförsäkrade, som får förtidspension osv. Här ligger den samhällsekonomiska förlusten för en enda person på mellan en kvarts och en halv miljon kronor. De personliga tragedierna kan givetvis inte mätas i pengar.

I en interpellationsdebatt den 12 april i år behandlades förläggningen av NK/Åhléns ekonomidrift. Industriminister Åsling förklarade därvid:

”Vi måste slå vakt om alla arbetsplatser i Göteborg. Vi har inte råd att förlora en enda, och vi skall också nu gå till verket och försöka skapa de nya sysselsättningstillfällena som är nödvändiga med hänsyn till vad som händer på den göteborgska arbetsmarknaden.

Min inställning är alltså att detta problem måste lösas genom att företagen känner sitt ansvar för sysselsättningen och genom att vi tar ett samlat grepp om situationen i Göteborg.”

I våras tillsatte regeringen den s. k. Göteborgsdelegationen ”för att komma till rätta med de sysselsättningspolitiska problemen i Göteborgsregionen”. Enligt propositionen 1976/77:139 skulle delegationen ”överväga de åtgärder inom regionen i dess helhet som kan erfordras för att underlätta en snabb lösning av de regionalpolitiska och sysselsättningsmässiga problemen.

Avsikten med delegationen är att åstadkomma en regional kraftsamling.”

Göteborgsdelegationens arbetsgrupp har tagit upp frågan om organisationen och förläggningen av ekonomidriften vid NK/Åhléns. I en särskild skrivelse till verkställande direktören i NK/Åhléns framhåller arbetsgruppen bl. a.:

”Den situation på arbetsmarknaden i Göteborgsregionen, som föranledde regeringen att tillsätta Göteborgsdelegationen och dess arbetsgrupp, kvarstår. En redan tidigare ansträngd situation inom kontors- och för-

valtningområdet har rent av ytterligare skärpts genom att antalet vakanser på senare tid reducerats både vad gäller fasta och tillfälliga platser.

Nr 13

Fredagen den
21 oktober 1977

Göteborgsdelegationens arbetsgrupp har förståelse för att verksamheten, särskilt i företagets nuvarande ekonomiska situation, måste drivas efter företagsekonomiska principer. Dock anser arbetsgruppen att den kalkylerade merkostnaden vid en förläggning av ekonomidriften till Göteborg måste anses som relativt ringa i förhållande till de stora besparingar som företagssammanslagningen torde komma att innebära.

Mot denna bakgrund och då arbetsmarknadssituationen för här berörda kategorier synes vara avsevärt bättre i Stockholm än i Göteborg vill Göteborgsdelegationens arbetsgrupp enträget hemställa om omprövning av beslutet att förlägga hela ekonomidriften till Stockholm."

På denna värdjan har företagsledningen i NK/Åhléns lämnat ett helt avvisande svar. Inte på minsta sätt är man beredd att rucka på beslutet att flytta ekonomidriften från Göteborg.

Att flytta ekonomidriften från Göteborg är fel arbetsmarknadspolitiskt, fel kommunalekonomiskt och fel samhällsekonomiskt. Eftersom företagsledningen vägrar visa det sociala ansvar som kan krävas i detta fall, är det regeringens skyldighet att gripa in. I ett brev från HITEF-klubben, där de anställda vid ekonomidriften är organiserade, begärs nu besked om vad industriministern tänker göra för att rädda sysselsättningen.

Därför vill jag fråga industriministern:

1. Anser industriministern att NK/Åhléns uppfyller sitt sociala ansvar om företagsledningen fullföljer sina planer på att flytta ekonomidriften från Göteborg?

2. Anser industriministern att det är samhällsekonomiskt önskvärt att flytta NK/Åhléns ekonomidrift från Göteborg?

3. Är en nedläggning av NK/Åhléns ekonomidrift i Göteborg i överensstämmelse med målen för regeringens arbetsmarknadspolitik?

4. Vad kommer regeringen att göra för att slå vakt om arbetsplatserna vid NK/Åhléns ekonomidrift i Göteborg mot bakgrund av industriministerns uttalande i riksdagen den 12 april?

5. Vad tänker regeringen göra för att öka löntagarnas och samhällets inflytande över omställningar i näringslivet?

Fredagen den
21 oktober 1977

Meddelades att följande frågor framställdes

*Meddelande om
frågor*

den 20 oktober

1977/78:92 av *Elver Jonsson* (fp) till kommunikationsministern om skyldighet att bära hjälm vid mopedfärd:

Antalet döda och svårt skadade i trafikolyckor i samband med mopedkörning är alltför högt. Skyddshjälmarnas betydelse har framhållits av såväl riksdagen som trafiksäkerhetsorganisationerna. Riksdagen har vidare förutsatt att ett lagförslag om obligatorium för hjälm snart skall framläggas. Ännu har något sådant inte aviserats. Jag vill i anledning härav fråga statsrådet Turesson:

Avser kommunikationsministern att inom kort förelägga riksdagen ett lagförslag innebärande skyldighet att bära hjälm vid mopedfärd?

den 21 oktober

1977/78:93 av *Karin Nordlander* (vpk) till budgetministern om åtgärder för att garantera fullvärdig kost vid sociala institutioner:

Kommuner och landsting är stora förbrukare av livsmedel, eftersom de svarar för kosthållet på våra sjukhus, skolor och andra sociala institutioner.

De kraftiga prishöjningarna, inte minst under det senaste året, har försatt de för kosthållet ansvariga i en besvärlig situation. Överskridande av anslag accepteras inte, och då återstår bara alternativet försämring och förbilligande av matsedeln för att budgeten skall gå ihop.

Matkvalitén är viktig. Därför är det alarmerande med rapporter om försämringar av kosthållet på grund av onormala prishöjningar.

Med anledning härav vill jag till budgetministern ställa följande fråga:

Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att garantera en fullvärdig kost vid här nämnda institutioner?

1977/78:94 av *Birgitta Dahl* (s) till utrikesministern om erbjudande från USA att ta hand om utbränt kärnbränsle från Sverige:

Enligt tidningsuppgifter nyligen har Förenta staternas regering erbjudit sig att ta hand om utbränt kärnbränsle från bl. a. Sverige, detta för att söka förhindra upparbetning av kärnbränsle och den därtill hörande framställningen av plutonium.

Enligt av utrikesdepartementet bekräftade tidningsuppgifter fick en av UD:s tjänstemän besked om det amerikanska erbjudandet vid ett besök i Förenta staterna så tidigt som i juli i år. Den svenska regeringen lär ha informerats omedelbart och ingående om erbjudandet.

Däremot har varken energikommissionens eller utrikesnämndens ledamöter fått någon som helst information om vad som förevarit. Detta synes särskilt anmärkningsvärt mot bakgrund av den stora vikt regeringen säger sig fästa vid energifrågorna i allmänhet och energikommissionens arbete i synnerhet.

Mot denna bakgrund vill jag fråga utrikesministern:

Vilka är skälen till att varken utrikesnämndens eller energikommissionens ledamöter informerats om det amerikanska erbjudandet att ta hand om utbränt kärnbränsle från bl. a. Sverige?

§ 8 Kammaren åtskildes kl. 15.14.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert